

Skyborn Renewables Offshore Finland Oy:n asiantuntijalausunto lakiin merituulivoimasta talousvyöhykkeellä

Viite: Talousvaliokunta perjantai 08.11.2024 klo 11.00 / HE 147/2024 vp / Asiantuntijapyyntö

Johdanto

Skyborn Renewables on globaali yritys, jolla on yli 20 vuoden kokemus merituulivoimasta, ja jonka ydinmarkkinat ovat Euroopassa. Vuosien saatossa kokemusta on kertynyt myös regulaation ja huutokauppojen suunnitteluun liittyen. Kiitämme talousvaliokuntaa mahdollisuudesta antaa asiantuntijalausunto lakiin merituulivoimasta talousvyöhykkeellä.

Suomen talousvyöhykkeellä Skyborn on kehittänyt Reimari-hanketta vuodesta 2022 alkaen. Hankkeelle myönnettiin tutkimuslupa ja YVA-menettely saatiin lähes valmiiksi, kunnes merituulivoiman hankekehityksen edellytykset merkittävästi muuttuivat valtioneuvoston keväisen (2.5.2024) päätöksen myötä.

Toimimme mielellämme hallinnon kanssa yhteistyössä silloin kun merituulivoiman sääntelykehystä on tarpeen muokata. Kiitämme myös Suomen hallituksen avoimesta ja yhteistyöhön perustuvasta lähestymistavasta.

Huomioita hallituksen esitykseen uudesta merituulivoimalaista

Nyt toimeenpantavassa merituulivoimalainsäädännössä tulisi huomioda se, että huutokaupparamalliin sidottujen kustannusten on tärkeää painottua suunnitteluvaiheen sijaan rakentamis- ja tuotantovaiheeseen, kun hankkeen toteuttamisesta on jo tehty investointipäätös. Suomessa, missä valtio ei tarjoa merituulivoiman kehittämiseksi kompensatiota hankekehittäjille, kaikki hankekehityksen riskit jäävät hankekehittäjän varaan. Merituulivoiman hankekehityksessä riskit hankkeen toteutumiselle ovat suunnitteluvaiheessa vielä suuria.

Alle olemme keränneet havaintojamme lakiesityksestä:

5 § Kilpailutusmenettely

Kiitämme hallituksen esitystä siitä, että laki mahdollistaa useamman alueen kilpailuttamisen yhdellä kertaa. Tämä edistää merituulivoiman kehitystä Suomessa. Tehdyt investoinnit eivät saa valua hukkaan. Merituulivoima-alueiden valinnassa ja kilpailutusten järjestyksessä tulee painottaa jo kehitettyjä alueita. Tehdyn hankekehityksen huomioiminen kriteereissä edistää hankkeiden toteutumista.

7 § Kilpailutukseen osallistuminen

Toimintaympäristön kannustavuuden näkökulmasta kilpailutukseen osallistumisen tulisi olla tarjoajille mahdollista kohtuullisin kustannuksin, jotta välttyään liian suurilta kustannusriskeiltä hankekehityksen alkuvaiheessa.

Tuemme lakiin kirjattua edellytystä siitä, että kilpailutukseen osallistujalla on oltava riittävä osaaminen, kokemus, luotettavuus ja taloudelliset valmiudet merituulivoimahankkeen edistämiseen. Näitä tulee arvioida taloudellisten edellytysten sekä riittävien teknisten valmiuksien varmistamisella.

18 § Edistämismaksu

Hallituksen esityksen mukaan edistämismaksuuta kerrytettäisiin vuoden välein hyödyntämisluvassa määrättävään ajankohtaan saakka. Edistämismaksuuden suuruuden osalta kiinnittäisimme huomiota siihen, että merituulivoimahankkeen alkuvaiheessa riskit ovat suuret ja toteutumisen todennäköisyyttä saati ajankohtaa on vaikea arvioida ennen kuin riittävät tutkimukset ympäristön ja merenpohjan olosuhteiden puolesta on laadittu. Kilpailutuksen voittajan on varauduttava ottamaan tämä riski, mutta edistämismaksu ei saisi hankekehityksen ensimmäisinä vuosina olla liian korkea, jottei se lisää hankekehittäjän kustannusriskiä liikaa.

20 § Hyödyntämismaksu

Määriteltäessä hyödyntämismaksulle minimitasoa on huomioitava, että merituulivoiman kehittäminen Suomen olosuhteissa on teknis-taloudellisesti haastavampaa kuin joillakin muilla markkinoilla. Merenpohjan heterogeenisyys sekä jääolosuhteet edellyttävät paikallisiin olosuhteisiin räätälöityjä ratkaisuja, jotka lisäävät rakentamisen kustannuksia.

Näemme riskin kilpailutuksen keskeytymisessä (13 §), mikäli hyödyntämismaksun minimitaso määritetään Suomen talousvyöhykkeellä sijaitsevan merituulivoima-alueen teknis-taloudelliseen toteutettavuuteen nähden väärin. Edellä mainituista syistä johtuen on syytä välttää tilannetta, jossa tarjoaminen ei taloudellisista syistä olisi järkevää. Pidämme tärkeänä, että laadullisille kriteereille annetaan kilpailutuksessa hintaa suurempi painoarvo (5 §). Merituulivoima-alueiden

huutokaupoissa olisi vältettävä tilannetta, jossa valintakriteerit edistävät tuulivoiman tuottamista ainoastaan mahdollisimman alhaisin kustannuksin.

Merituulivoiman toteutus uuden merituulivoimalain puitteissa

Uusi laki merituulivoimasta talousvyöhykkeellä toteuttaa hallitusohjelmassa määritettyä tavoitetta toimintaympäristön ennakoitavuudesta. Toimintaympäristön ennakoitavuus heikkeni merkittävästi keväisen (2.5.2024) valtioneuvoston päätöksen myötä hylätä kaikki hyödyntämisoikeushakemukset ja käynnistää regulaatiouudistus. Uuteen regulaatioon sekä kilpailutukseen liittyvästä aikataulusta olisikin nyt tärkeää pitää kiinni, jotta epävarmuus ei enää pitkittyisi. Etusija tulisi antaa alueille, joita hankekehittäjät ovat jo selvittäneet, jotta talousvyöhykkeellä jo tehty merkittävät investoinnit eivät menisi hukkaan. Tämä on tarpeen myös tehokkuuden, ajankäytön sekä kilpailutekijöiden vuoksi, ja se olisi myös Euroopan komission suosituksen mukaista (Commission recommendation of 13.5.2024 on auction design for renewable energy).

Pidämme myös tärkeänä, että merituulivoima-alueiden kilpailutusta suunniteltaessa, muiden kuin hintaperusteiden käyttö esivalinta- tai myöntämisperusteina huomioidaan keskeisinä kriteereinä. Tällöin on mahdollisuus ottaa huomioon myös muut tärkeät tavoitteet (sosiaaliset, taloudelliset ja ympäristöön liittyvät) sekä nähdä erot eri tarjoajien välillä sen sijaan, että tarjoajia arvioitaisiin pelkästään hinnan perusteella.

Jotta merituulivoimaa voidaan kehittää ja tuottaa kestävästi, EU on äskettäin hyväksynyt Net Zero Industry Act (NZIA) -lain. NZIA edellyttää laadullisten kriteerien käyttöönottoa uusiutuvia energialähteitä koskevissa huutokaupoissa Euroopan jäsenvaltioissa. Täytäntöönpanosäädöksestä, jossa esitetään huutokauppojen laadulliset kriteerit, neuvotellaan parhaillaan Brysselissä, ja se julkaistaan maaliskuuhun 2025 mennessä. Jäsenvaltioiden on saatettava se osaksi kansallista lainsäädäntöään 31. joulukuuta 2025 mennessä. EU:n tavoitteena on yhdenmukaistaa huutokauppojen suunnittelua hankekehityskustannusten vähentämiseksi, erityisesti silloin kun on kyse uusiutuvan energian teknologioista, joilla on sama maantieteellinen sijainti, ja otettaessa käyttöön muita kuin hintaperusteita.

Skybornin näkemys laadullisista kriteereistä on seuraava:

- Kansallisten valintakriteerien tulisi täydentää olemassa olevia politiikan välineitä, mutta ne eivät saisi olla päällekkäisiä.
- Valintakriteerien tulee olla selkeitä, objektiivisia, vertailukelpoisia ja helposti mitattavissa eivätkä ne saisi aiheuttaa tarpeetonta hallinnollista taakkaa, oikeudellisia haasteita ja keinotekoista kustannusten nousua toimijoille.
- Valintakriteerien avulla tulisi olla mahdollista nähdä erot eri tarjoajien välillä.
- Kansallisten valintakriteerien tulisi olla linjassa EU:n vaatimusten ja suositusten kanssa, erityisesti tulevan NZIA:n täytäntöönpanosäädöksen osalta¹.

Merituulivoimaan kannattaa panostaa

Merituulivoimalla on keskeinen rooli osana teollisuuden tarvitseman sähkön toimitusvarmuutta sekä osana Suomen huoltovarmuutta. Suomen energiaintensiivinen teollisuus tarvitsee paljon energiaa, ja lisäksi teollisuuden vetyä käyttävät prosessit tarvitsevat vedyn jatkossa uusiutuvana. Toteutuessaan merituulivoima pystyy tarjoamaan suuria volyymeja puhdasta sähköä vetytalouden tarpeisiin.

Merituulivoima onkin avainasemassa, jotta Suomen ilmastolaissa asetettu tavoite hiilineutraalisuudesta saavutetaan vuoteen 2035 mennessä, sekä Suomi pystyy toteuttamaan hallitusohjelmassakin mainitut vedyntuotantotavoitteet (10 % osuus EU:n puhtaan vedyn tuotannosta ja vähintään 10 % osuus vedyn jatkokäytöstä).

Merituulivoiman toimintaympäristön muutostarpeet

Hallitusohjelmassa on asetettu tavoitteeksi, että *hallitus määrittää kunnianhimoisen tavoitteen merituulivoiman kapasiteetille vuonna 2035 ja luo Suomelle kilpailuedun suhteessa Itämeren maihin, jotta suuret merituulihankkeet kytketään tuottamaan energiaa Suomen teollisuudelle ja kotitalouksille. Hallitus edistää ennakoitavaa ja kannustavaa toimintaympäristöä sekä sujuvaa hankekehitystä ja rakentamista niin talousvyöhykkeellä kuin aluevesilläkin.*

Suomessakin on hyvä tiedostaa, että merituulivoimainvestoinneista kilpaillaan globaalilla tasolla. Suomen etu olisikin pystyä osoittamaan, miksi juuri tänne kannattaa investoida. Investointien houkuttelemiseksi Suomeen tarvitaan kannustimia. Hyvänä esimerkkinä toimii hallituksen syksyllä esittelemä suurten teollisten investointien verohyvitys, jossa verohyvitystä voitaisiin kohdistaa investointeihin, joilla vauhditetaan puhdasta siirtymää ja fossiiliirippuvuuden vähentämistä. Verotusjärjestelyt kannustimina sopivat tämänhetkisessä taloudellisessa tilanteessa Suomelle paremmin

¹ Ks. ohjeet jäsenvaltioille uusiutuvan energian huutokaupan suunnittelusta (13.5.2024): C(2024) 2650 final: [01d8349d-5e2e-46cd-8e87-296c00520f34_en \(europa.eu\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32024C02650)

kuin Euroopan suurten talousmahtien suosimat valtiontuet. Veroetu ei sellaisenaan edellytä varoja valtion budjetista ja toimeenpannaan vain investoinnin toteutuessa, jolloin riskit valtiolle ovat pienet. Veroetu voi kuitenkin parhaimmillaan myötävaikuttaa lopulliseen investointipäätökseen, joka taasen toteutuessaan lisää työllisyyttä ja hyvinvointia Suomessa.

Merituulivoiman mahdollistamiseksi Suomessa tarvitaan myös poliittista tahtotilaa kantaverkkokytkenmän mahdollistamiseksi riittävässä määrin myös merituulivoimalle. Merituulivoiman hankekehityksessä joudutaan tekemään merkittäviä investointeja ympäristö- ja teknistaloudellisiin tutkimuksiin jo varsin varhaisessa vaiheessa toteutettavuuden arvioimiseksi. Varmuus kantaverkon liityntämahdollisuudesta on oltava tiedossa riittävän varhaisessa vaiheessa jo näiden investointien mahdollistumiseksi.

Kiitos mahdollisuudesta asiantuntijalausuntoon. Olen mielelläni käytettävissä lisätietojen antamiseksi.

Kunnioittavasti,

Tero Elo, toimitusjohtaja

Skyborn Renewables Offshore Finland Oy

T +358 40 736 3040

E t.elo@skybornrenewables.com

A Keilaranta 15, 02150 Espoo, Finland